

Spiegel voor Europa

Nicole Segers

In het onlangs verschenen boek *Bloed en honing – ontmoetingen op de grenzen van de Balkan* van Nicole Segers en Irene van de Linde wordt een veelstemmig portret gegeven van een regio met een bewogen geschiedenis. Tekst en beeld lopen door elkaar heen en vormen samen een visueel en literair verhaal. De tekst vormt geen onderschrift voor de foto's en de foto's zijn geen illustratie bij de tekst. Ze zijn verweven in een verhaal met twee snelheden, waarin de taal het nu eens overneemt van het beeld en het beeld het dan weer overneemt van de taal. Dit vormt ook het concept voor het ontwerp.

door Diana Bokje

© Nicole Segers

Faint, illegible text, likely a caption or description of the image above.

Nicole Segers

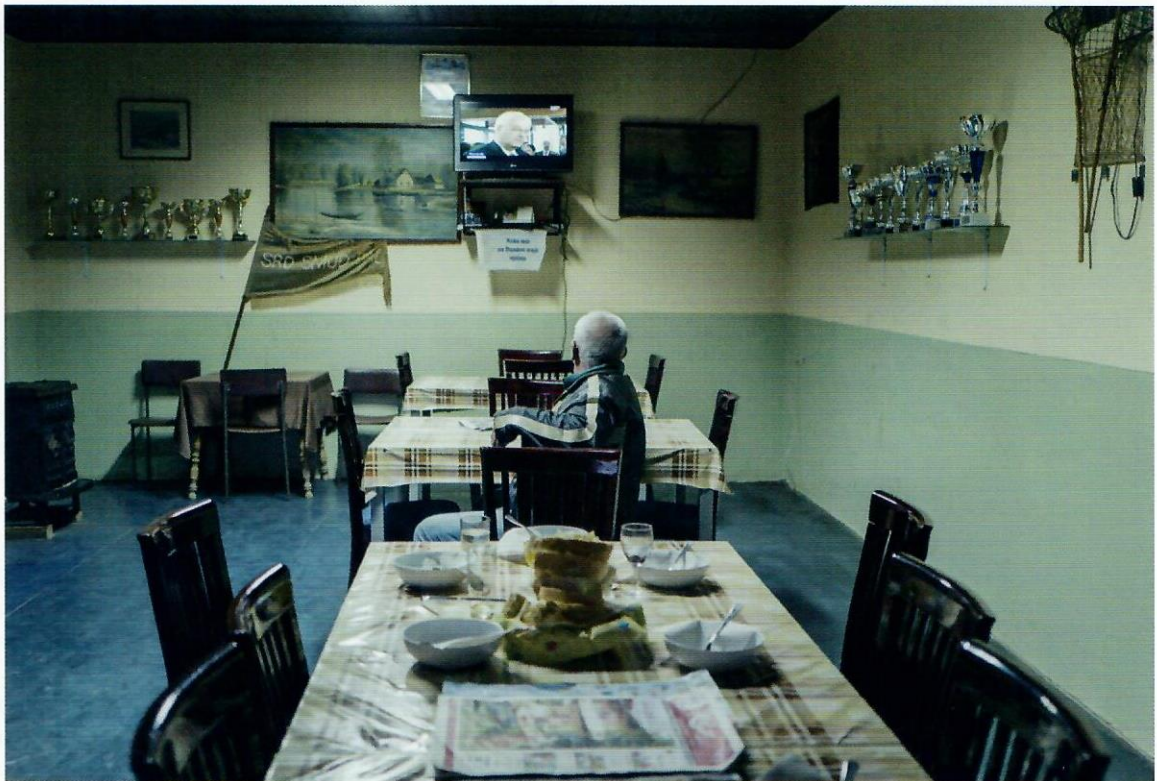
Bloed en honing is het derde boek in het langlopende project *De grenzen van Europa*, waarin fotograaf Nicole Segers en journalist Irene van de Linde de identiteit van Europa proberen te ontrafelen via hun ontmoetingen langs de oostgrens van Europa. De zoektocht startte toen negentien jaar geleden tien landen uit het voormalige Oostblok zich aansloten bij de Europese Unie. Het eerste boek stond in het teken van hoop en verbondenheid. Centrale vraag was of er een gedeelde identiteit was te vinden. Wat is een verenigd Europa? Wat delen we met elkaar, waar staat dat voor? Toen in 2005 de onderhandelingen van de EU met Turkije begonnen, was dit voor de

makers het startsein voor een nieuw project. Een jaar lang woonden zij in Istanboel om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen in Turkije.

Voor *Bloed en honing* stapten zij in de voetsporen van de Britse journaliste Rebecca West die aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog een lange reis maakte door Joegoslavië. In de acht jaar dat zij aan het project werkten, maakten zij deze reis driemaal met de boeken *Black Lamb* en *Grey Falcon* van West als gids. De verwijzing naar de wereld van West is door middel van tijdloze zwart-witfoto's subtiel verweven in het verhaal. Foto's waarin de tijd stil lijkt te staan. Plekken die nooit veranderen. Dit in

© Nicole Segers

© Nicole Segers

© Nicole Segers

© Nicole Segers

© Nicole Segers

tegenstelling tot de kleurenfoto's in de rest van het boek. Waar in het eerste boek een hoopvolle stemming heerst op een daadwerkelijk verenigd Europa waar iedereen bij wil horen, vertonen zich hier de eerste scheuren. Nog steeds zien we de dromen op een betere toekomst in bijvoorbeeld de foto's van een bruidswinkel, maar we zien nu ook de schaduwkant in dichtgetimmerde winkels. Een droom die al verbrokken is voor hij geleefd kon worden. Grauwe Oostblok flats met kale bomen staan in schril contrast met een foto van een tram op een druk en chique plein waar we ons ineens op de Dam wanen.

De ziel in de foto

Bij Segers draait het niet om het beslissende moment, maar om de ziel in de foto. Soms moet je er langer naar kijken of meer weten om te zien waar je precies naar kijkt. "Mijn foto's lijken vaak bedrieglijk eenvoudig. Het is dat ene ultieme beeld die de weerslag is van een bepaalde plek of situatie. Als ik ergens aankom, gebeurt er veel tegelijk. Neem de foto van de visser aan tafel. Als ik een

reportagefotograaf zou zijn, in hart en nieren, dan zou ik op die plek een schitterend verhaal kunnen maken over ruige mannen in druipende lieslaarzen die aan de Donau staan en het schoonmaken van de vissen. Natuurlijk is er de verleiding om die reuring vast te leggen en daar een mooi visueel verhaal van te maken. Je ziet het al helemaal voor je, maar dat is niet wat ik zoek. Irene kan dat verhaal prachtig beeldend opschrijven, dus dat is er al. Fotografie is voor mij het middel om te reflecteren op iets. Op een gegeven moment trek ik me terug uit die reuring en word ik me bewust van de onderstroom van het moment. Daarin komt de samenwerking goed tot zijn recht. Dankzij de gesprekken die ik samen met Irene voer ken ik de achtergrond en weet ik dat de vissers die daar nu schouder aan schouder samenwerken, behoren tot twee groepen die in de jaren negentig tegenover elkaar stonden in een oorlog. Hoe bijzonder het is dat ze nu samen zijn. Een prachtige verbinding op een plek die totaal niet verbonden is. Tegelijkertijd vertellen zij over het zwijgen. Zolang ze het niet over de oorlog hebben, kunnen ze samenleven.

Nicole Segers

“ Waar in het begin van onze trilogie Europa stond voor welvaart, rechten en waarden is daar ondertussen heel veel in veranderd

Terwijl Irene het gesprek voert, beweeg ik me met mijn camera er omheen. Onderwijl luister ik en zoom ik in en uit op het gesprek dat ik onmiddellijk vertaal naar beeld. Wanneer het gesprek algemener wordt, dwaal ik verder. Dan ontdek ik die zaal waarin één man zit, met een schaal broodjes, in afwachting van de groep. De wereld komt binnen via het televisiescherm. Dat is dan het beeld waarin ik alles van die plek gereflecteerd zie.”

Hoop en verdriet

De urgentie van het boek ontvouwt zich aan het eind. De makers komen tot de conclusie dat als er één ding zichtbaar is in al die landen waar ze doorheen zijn gekomen, dan is dat als mensen zich terugtrekken in hun eigen groep, in hun eigen landje, het eerder tot stilstand en inertie leidt dan tot ontwikkeling en passie. Segers vult aan: “Deze ontwikkeling speelt niet alleen op de Balkan, maar fungeert als een spiegel voor heel Europa. Waar in het begin van onze trilogie Europa stond voor welvaart, rechten en waarden is daar ondertussen heel veel in veranderd. De waarden beginnen af te kalven, Europa

© Nicole Segers

versplintert, we zien opkomend populisme en nationalistische tendensen. Joegoslavië zou je kunnen vergelijken met een unie. Zij hebben dit allemaal al een keer meegemaakt en leven nu in een versnipperde werkelijkheid. Wat levert dat op, wat betekent dat? Welk effect heeft dit op het dagelijks leven van mensen? De grens vormt een middel om naar het grote geheel te kijken. De titel *Bloed en honing* is een reflectie op de tweespalt tussen de pijn, het verdriet en de hoop en liefde die je ook tegenkomt. Het gaat over de botsing van die twee dingen. Natuurlijk heb ik daar ook de uitzichtloosheid en depressie gezien. Aan de andere kant gaan mensen altijd door en is er de behoefte om weer schoonheid, plezier en zingeving te vinden. In onze welstand vergeten we wel eens hoe ontzettend belangrijk het is om in Europa te zoeken naar samenwerking en eenheid. Je bereikt niet zoveel wanneer je je terugtrekt in je eigen groepje. We staan vaak te weinig open voor het idee dat bloed en honing bij elkaar horen. Soms zijn er ook worstelingen of moet je offers brengen ter wille van iets groters zoals een verenigd Europa en het perspectief van leven zonder oorlog.”

Nicole Segers (1960) is onder andere docent en mentor bij de Fotoacademie en fotografeert voor De Groene Amsterdammer. Andere boeken van het project De grenzen van Europa zijn: Het einde van Europa – ontmoetingen langs de nieuwe oostgrens en Het veer van Istanbul – ontmoetingen langs de Bosporus.
www.nicolesegers.com
www.bloedenhoning.nl